

Sietze Leenstra liet de vis zwemmen

door Marc Verdegem en Jos Scheerboom

Net nu het Departement Dierwetenschappen en de Haar Vissen op het punt staan te verhuizen naar de Wageningen campus neemt Sietze afscheid. Toeval natuurlijk. Vroeg of laat gaat iedereen met pensioen, maar voor de Zodiacgemeenschap betekent het dubbel wennen: aan de nieuwe omgeving, en aan het verlies van een ankerpunt, waar je - met of zonder probleem - welkom was voor een gezellige babbel.

Honderden studenten smaakten voor het eerst het plezier van met levende vis omgaan in de Haar Vissen. Er werd altijd goed doorgewerkt, bij proeven komen nu eenmaal duizenden zaken kijken, maar er was ook koffietijd. Even bijpraten, tot rust komen, gezellig bij elkaar zitten. Rond de koffietafel kwamen ook problemen aan bod. Wat Sietze niet kon hebben is dat een kweek of proef mislukte. Sietze hoorde alles: hij dacht mee, relativeerde, vermaande, spoorde aan, verbeterde en netwerkte.... Vaak lag een oplossing niet voor de hand, en werd het probleem noodgedwongen tijdelijk geparkeerd. Ogenschijnlijk ook bij Sietze, die rustig verder werkte en de schade beperkte zodat de proeven zo goed en zo kwaad als het kon afgerond werden. Maar achter deze ogenschijnlijke verzadigde en rustige façade schuilde een echte pitbull. Dat bewees hij keer op keer. Sietze's motto was: je kunt niet alles weten, maar geen enkel probleem is helemaal nieuw, en ergens op de wereld loopt er iemand rond die met 'dat' probleem weet om te gaan. Die persoon zal ik vinden. Dit was de kracht van Sietze. Over de jaren bouwde hij een

groot netwerk uit, dat hij aanwendde om uiteindelijk altijd met een praktische oplossing voor de dag te komen.

Sietze heeft een grote liefde voor het houden en kweken van vis en deelt deze passie graag met anderen. De meeste Nederlandse viskwekers kennen Sietze, en ook veel hobbyisten pikten graag een graantje mee van Sietze's kennis en inzicht. Zo was hij lange tijd betrokken bij Ouwehand's Dierenpark, en kwam via deze weg in contact met de rijkste man van Gelderland – Marcel Boekhorst – en diens tuinvijver. Of hij zat stilletjes vis te roken achter de Haar Vissen samen met de vroegere voorzitter van de Raad van Bestuur van Wageningen Universiteit Henk van den Hoofdakker. Ook gedreven siervis-telers kennen Sietze, bijvoorbeeld Nico van de Post en de recent afgestudeerde visteler Haiko Hartman die enthousiast zoetwaterroggen uit Zuid Amerika kweken en aan de man brengen.

Arme Theijse ...

Al was Sietze soepel in de omgang, hij kon soms pittig uithalen. Zo had Sietze eens een meningsverschil met Peter Tijssen bij

Velen waren 's middags naar de receptie gekomen om de afscheid nemende Sietze Leenstra te feliciteren. (Foto: Nian Wusselder)

het uitvoeren van onderzoek binnen de leerstoelgroep Aquacultuur en Visserij. Die zelfde middag werd Sietze gebeld. Sietze dacht te horen dat de beller zich kenbaar maakte als Tijs..., waarop hij prompt het woord overnam en in krachtige termen wees op wat er allemaal fout liep in de proefaccommodatie. Aan de andere kant van de lijn bleef het vrijwel stil. Na het gesprek was Sietze zeer opgelucht, totdat hij enkele dagen later hoorde dat hij de Secretaris van het College van Bestuur Theo Theise de huid had vol gescholden. Gelukkig kon deze lachen om de situatie.

Illegale introductie

Het kweken van vis bracht ook verantwoordelijkheid met zich mee, zeker als het gaat om een agressieve carnivoor zoals de Afrikaanse meerval. Regelmatig ontsnapt er dieren uit de Haar Vissen. Op zekere dag werd Sietze gebeld door iemand van het Ministerie, die een klacht behandelde met betrekking tot tientallen meervallen die vertoefden in sloten achter de Haar Vissen en langzaam het Wageningse Binnenveld koloniseerden. Vanzelfsprekend had dit ernstige gevolgen voor de inheemse visstand.

Of de bedrijfsleider dit even kon toelichten en zo snel mogelijk oplossen. Het Ministerie zou de volgende dag terugbellen. Nou, toen had Sietze het wel even lastig. De collega's en medewerkers van de leerstoelgroep vonden dat dit typisch een probleem was dat thuishoorde op het bordje van de bedrijfsleider, en men had er alle vertrouwen in dat Sietze dit wel zou oplossen. Leuk, zulke collega's. Sietze heeft toen nog geprobeerd het probleem op te lossen via contacten bij het Ministerie. Dat liep echter niet erg soepel. Groot was zijn opluchting

's Avonds tijdens het afscheidsfeest in de hal van Zodiac was er een optreden van het koor Shanty Zangers Ede.

toen bleek dat het opgezet spel was en dat collega's en vakgroepsmedewerkers allen in het complot zaten.

Kuisen

Af en toe kwamen Vlaamse studenten stage lopen of werkten aan een onderzoek in de

Haar Vissen. Ondertussen spreekt Sietze een behoorlijk mondje Vlaams, maar het was wel eerst wennen. Groot was zijn verbazing toen een schone Vlaamse hem voorstelde van om 8 uur samen te 'kuisen'. Dat het achteraf om eenvoudig 'opruimen' bleek te gaan was op zijn minst een kleine teleurstelling. Andere woorden volgden. Wat te denken van 'aereren' (beluchten), 'sifoneren' (overhevelen) en 'pralines' (bonbons), om er maar enkele te noemen.

Het verlossen van vrouwelijke koi-karpers

Sietze verzorgde ook de vissen in de vijver van het bestuurscentrum van Wageningen Universiteit. Vrouwelijke karpers dienen tijdig van eieren in het ovarium te worden 'verlost', anders dreigt eivervetting (–verkleefing of –verstening) wat leidt tot de dood. In de natuur komt het voor dat vrouwelijke karpers geen mannelijke paai-partner in de buurt vinden; een triest einde is dan hun lot. Vanzelfsprekend was Sietze hiervan op de hoogte. Ca. 20 jaar geleden kwam Jos Scheerboom met Sietze overeen op gezette tijden een vrouwelijke karper uit de vijver op te halen en in het laboratorium in Houten te behandelen. Dit zou niet alleen de gezondheid van de karpers ten goede komen, ook het MBO-onderwijs was er mee gediend, want MBO-leerlingen en –cursisten waren zeer geïnteresseerd in de te verrichten handelingen. Vooral was men geïnteresseerd in de vraag hoe mooie nakomelingen uit

Enkele leden van het koor, waaronder ook Sietze Leenstra.

Niet alleen 's middags tijdens de receptie, ook 's avonds op het feest was het druk.

Enkele collega's brachten in gepaste kledij voor Sietze een oost Europees lied ten gehore.

Één van de sprekers maakte ons attent op de gelijkenis van Sietze Leenstra (links) met een andere, nog beroemdere Sietze: die van De Kameleon (rechts).

Professor Wim van Muiswinkel was één van de sprekers die 's avonds voor en over Sietze sprak.

Sietze Leenstra en zijn vrouw luisteren naar de sprekers.

Sietze tijdens zijn afscheidstoespraak.

een prijsdier te krijgen. Jos Scheerboom vroeg daarom Sietze vooral uit te kijken naar kleurrijke exemplaren en ook een mooi mannelijk exemplaar mee te geven. Sietze had een snelle en efficiënte methode ontwikkeld om de juiste vissen te vangen en te vervoeren. Op zekere dag echter liep de procedure anders dan we ons hadden voorgesteld.

De methode hield in dat een gewenste karper met een haak aan een lijntje uit de vijver werd geslagen; de visser stond of hurkte aan de rand van de vijver en wachtte tot de karper in het brood hapte dat aan de haak was bevestigd. Het dier werd dan uit het water getrokken en opgevangen in een Japanse sok. Nadat het haakje van de lip van de karper was verwijderd, werd de vis op transport gesteld naar Houten, waar, na injectie met gonadotroop hormoon, de vis van geslachtsproducten werd verlost. Maar toen bleek dat niet de karper met de mooiste tekening in het brood hapte, maar de brutaalste! De vraag rees toen: wat te doen met de minder fraaie, maar dominante karper? Terugzetten! Sietze zei toen nog nadrukkelijk: 'Zo ver mogelijk van de groep; ze waarschuwen elkaar anders met geluiden en bijten kun je dan wel vergeten!' Sietze had het bij het rechte eind: niet één karper wilde meer bijten in het haakje verstopt in brood. Blijkbaar beschikken karpers over een zeer geavanceerd communicatiesysteem. Sietze: 'De gevangen karper hadden we niet in dezelfde vijver mogen terugzetten, want – hoe ver ook van elkaar verwijderd – ze kunnen elkaar via het water met alarmsignalen waarschuwen!' Dit hebben ook al vele wandelaars in een park geconstateerd: het water mag dan groen zijn van de algen, zodra de eerste karper brood aan het oppervlak van het water heeft gevonden, komen de soortgenoten van heinde en ver naar die plek. Het duurde nog ca. een half uur voordat de karpers

weer vertrouwen kregen en de kleurrijke exemplaren konden worden gevangen en op transport gesteld naar Houten.

Sietze heeft hiermee niet alleen het bestuurscentrum een dienst bewezen, maar ook het MBO zeer gediend. Uiteindelijk gaat het hierbij leerlingen (cursisten) te motiveren en enthousiast te maken en met de fraaie dieren van het Wageningse Bestuurscentrum lukte dat zeer! En we ondervonden dat karpers tot uitzonderlijke staaltjes van communicatie in staat zijn. Ondertussen zwemmen in een

vijver in Houten zeer kleurrijke nakomelingen rond van de vissen in het Bestuurscentrum. Onze dank hiervoor!

Vele cursisten en leerlingen van het MBO-onderwijs zullen zich Sietze ook herinneren omdat ze door hem persoonlijk zijn rondgeleid langs de bassins van De Haar Vissen en deskundige toelichting kregen. In de periode 1986 tot 2010 leidde Sietze hier per jaar één tot drie groepen cursisten en leerlingen rond (ca 750 in totaal waarvan velen nu zeer succesvol), hierbij geassisteerd door Aard Hutten. Hiermee werd visteelt vanuit de theorie een aanschouwelijk gezicht gegeven!

Sietze was ook vele jaren lid van de redactiecommissie van het NGVA. Hij miste zelden een vergadering en had altijd ideeën. Af en toe nam hij zelf de pen ter hand om over de meest diverse onderwerpen, zoals de aquacultuur in Mexico of Brazilië, of de wet op dierproeven, onderzoek aan tilapia in Wageningen, enz... te schrijven. Sietze, mocht je te veel vrije tijd krijgen, bij de redactiecommissie ben je steeds welkom.

Tot slot, de Haar Vissen organiseert reeds vele jaren een druk bezochte kerstborrel. Dit is ondertussen een heuse traditie, welke zal blijven en meteen een goede gelegenheid blijft om samen met Sietze herinneringen op te halen.